

Roman Vlasenko, PhD in Public Administration

*National Institute for Strategic Studie,
Kyiv, Ukraine*

Liubov Yatsenko, Chief Consultant

*National Institute for Strategic Studie
Kyiv, Ukraine*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-356-9-36>

**«NEW ECONOMY»:
FEATURES AND IMPACT ON THE LABOR MARKET**

**«НОВА ЕКОНОМІКА»:
ОСОБЛИВОСТІ ТА ВПЛИВ НА РИНОК ПРАЦІ**

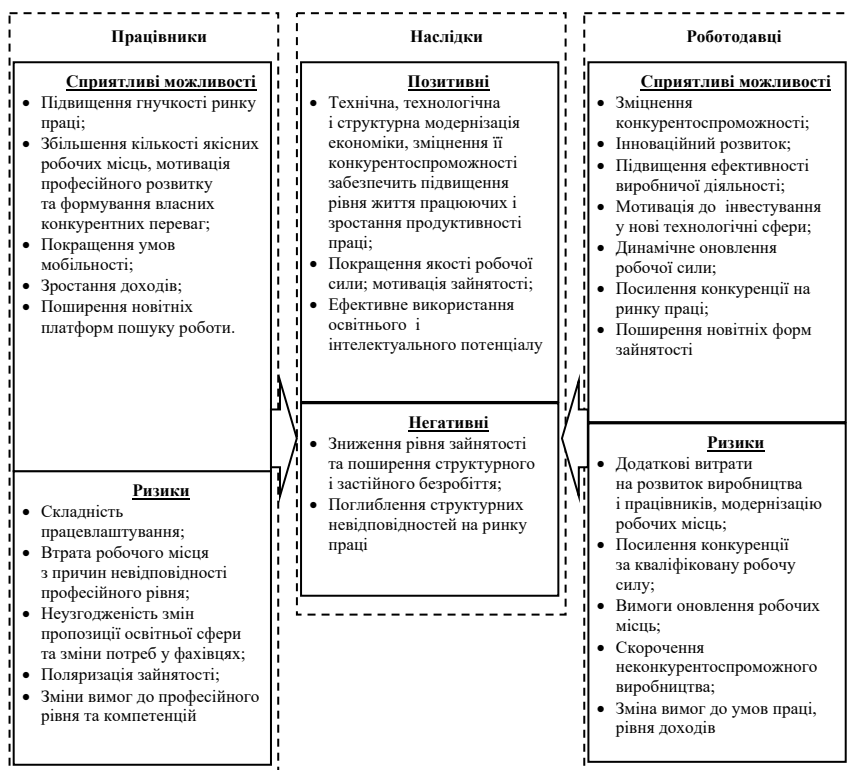
Розвиток сучасної економічної системи характеризується посиленням ролі інновацій, інтелектуалізації, цифровізації, активізацією міжнародного обміну факторами виробництва та товарами і послугами, лібералізацією зовнішньоекономічних зв'язків, уніфікацією та стандартизацією, загостренням конкурентної боротьби. Найвищі конкурентні переваги здобувають країни, функціонування економік яких базується на використанні досягнень науково-технічного прогресу та інноваційних методів господарювання, розвитку передових новітніх технологій і наукомістких галузей, інтелектуалізації людського капіталу, наданні пріоритету виробництву знань. Адже, знання, як симбіоз кількісних та якісних характеристик, кардинально змінюють технічну, технологічну, організаційну основу економіки, людей та соціум. Такі зміни характеризують процес формування авангардної ланки постіндустріального суспільства – «нової економіки». В сучасній економічній науці відсутній єдиний підхід до однозначного наповнення змісту терміну «нова економіка». Ми погоджуємось з авторами, що вважають «нову економіку» породженням інформаційної епохи. З цієї позиції вона трактується як багатовимірна категорія, пов'язана з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, що охопили більшість сфер людської діяльності і завдяки яким відбувається включення людей у процес формування та використання нових знань як ресурсу розвитку на відміну від домінуючих раніше факторів виробництва: землі, капіталу та корисних копалин, з широким використанням можливостей наукового, культурного та духовного взаємозбагачення [1]. В рамках цього підходу «нова економіка» характеризується новими диференційованими видами товарів і послуг, які все більше створюються не відокремленням від природного

матеріалу непотрібних елементів, а комбінованим з'єднанням елементарних частинок; новою мережею зв'язків та відносин між суб'єктами господарювання; масштабним проникненням нових технологій та інновацій у виробництво традиційних індустріальних благ; та передусім новою економічно активною людиною, яка є її стратегічним ресурсом, провідною продуктивною силою [2]. В цих умовах людина є основною силою розвитку в суспільстві, базою формування нових якісних вимірів життя та цінностей. Посилюється роль інтелекту, що визнається провідним ресурсом суспільного прогресу. Ключовим складником та стратегічним вектором утвердження такої економіки виступає розвиток інноваційної праці, що відкриває нові можливості для людини, наповнюючи її трудове життя цінностями, що асоціюються з гуманізацією, творчістю, само-реалізацією, дематеріалізацією суспільного розвитку [3]. Відповідно, розгортання тенденцій «нової економіки» викликає зміни у системі людської діяльності, охоплюючи сферу прикладання праці.

Реалізація сучасних досягнень в технологічного, технічного, організаційного характеру, активні процеси інформатизації призводить до зміни орієнтацій економіки, праці, що є унікальним економічним ресурсом, посилення ролі інтелектуальних ресурсів. Ці процеси спричиняють зміни в масштабах, якості, структурі рушійних сил розвитку економіки та зумовлюють виникнення та поширення нових моделей організації виробництва та праці, формуючи нові вимоги до суб'єктів ринку праці. Грунтуючись на результатах власних досліджень, враховуючи теоретичні та практичні напрацювання численних дослідників щодо особливостей «нової економіки», можна зробити висновки, що її розвиток зумовлює появу нових викликів та ризиків у сфері зайнятості, з одного боку, та сприятливі можливості для суб'єктів ринку праці – з іншого (рис. 1).

Цілком передбачувано, що в координатах нової економіки з'являтимуться одночасно і нові можливості, і нові виклики та випробування для усіх суб'єктів ринку праці. Основними ж перевагами для найманих працівників є зростання доступності якісних робочих місць, підвищення ймовірності отримувати вищу нагороду за працю, посилення дії мотиваційних чинників до професійного росту та розвитку, спрощення процедури пошуку роботи. Це, насамперед, сприяє підвищенню ефективності економіки та продуктивності сфери зайнятості, зростанню рівня життя населення. Рух вектором цифровізації і інтелектуалізації трудової діяльності обумовлює поступове посилення гнучкості ринку праці, зростання професійної мобільності, зміцнення конкурентоспроможності робочої сили. Поряд з цим, в процесі становлення «нової економіки» змінюються вимоги до

претендентів на якісні робочі місця. Відбувається перехід від професій до набору компетенцій, вимоги до якого постійно розширюються у частині як кількості та якості цих компетенцій, так і мультидисциплінарності. Зокрема, це стосується посилення ролі інтелектуальної компоненти, освіти та професійної підготовки, прагнення до отримання новітніх знань та здатності їх реалізації, активізації креативного і творчого розвитку особистості з орієнтацією на цілеспрямоване персоналізоване формування професійної компетентності тощо. При цьому, люди з більш високим освітньо-професійним рівнем, творчі, мобільні, здатні до інновацій і самовдосконалення, одночасно є вимогливішими до умов праці, рівня трудових доходів, культури управління і соціально-трудоких відносин.

Рис. 1. Можливості і ризики для окремих суб'єктів ринку праці в умовах формування «нової економіки»

Джерело: побудовано автором з урахуванням висновків [1; 2; 4; 5]

Скорочення попиту на працівників з низькою мобільністю, недостатнім рівнем професійних навичок при відсутності ефективної компенсаторної політики технологічного заміщення та створення адекватних можливостей для освоєння таких навичок призводить до того, що значна кількість працівників попадає в поле дії ризиків втрати робочого місця чи погіршення якості зайнятості.

Основними ж перевагами для роботодавців є економія витрат на утримання персоналу, розширення виробництва та зміцнення конкурентних переваг, динамічність інноваційних та організаційних процесів. Враховуючи такий вплив «нової економіки» та трудову сферу, можна зробити висновок про те, що об'єктивна потреба становлення сучасної моделі економіки вимагає зміни пріоритетів державної політики щодо забезпечення узгодженості економічної і соціальної її складових, спрямованих на створення сприятливих умов зміцнення інноваційної основи соціально-економічної сфери та попередження і нейтралізацію ризиків в ній. Система цілей такої політики має знаходитись у вимірі всебічного розвитку людського капіталу, економічної ефективності, економічного зростання на основі інновацій, формування конкуренції на основі інноваційних переваг, продуктивної зайнятості, осучаснення системи професійної підготовки та перепідготовки та узгодження її зі змінами попиту на ринку праці, формування трудової мобільності, реалізації принципу соціальної справедливості.

Список використаних джерел:

1. Геєць В.М. Україна у вимірі економіки знань. Київ : Основа, 2006. 592 с.
2. Колот А.М. Соціально-трудова сфера в координатах нової економіки: розширення можливостей та нові загрози. Соціально-трудова сфера в умовах становлення нової економіки: глобальні виклики та доміанти розвитку. Київ : КНЕУ, 2018. С. 7–15.
3. Колот А.М., Герасименко О.О. Інноваційна праця та її інтелектуалізація як стратегічні вектори становлення нової економіки. *Економіка і організація управління*. 2018. № 1(29). С. 6–24
4. Іванова В.В. Економіка, заснована на знаннях, та економіка знань: адекватність використання категорій. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 3. С. 47–54.
5. Федулова Л.І. Особливості економіки знань на сучасній фазі розвитку суспільства: теорія і практика розбудови в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 4. С. 73–86